

Jan Guillou

1968

Laure

Eric

Román líčí
i pražské srpnové
události

HOST

Jan Guillou
1968

Velké století VII

Jan Guillou
1968

VELKÉ
STOLETÍ
VII

Brno 2019

1968

Copyright © Jan Guillou, 2017

Published by agreement with Salomonsson Agency

Cover image credit: Philippe Gras / Alamy Stock Photo

Translation © Helena Matocha, 2019

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2019

(elektronické vydání)

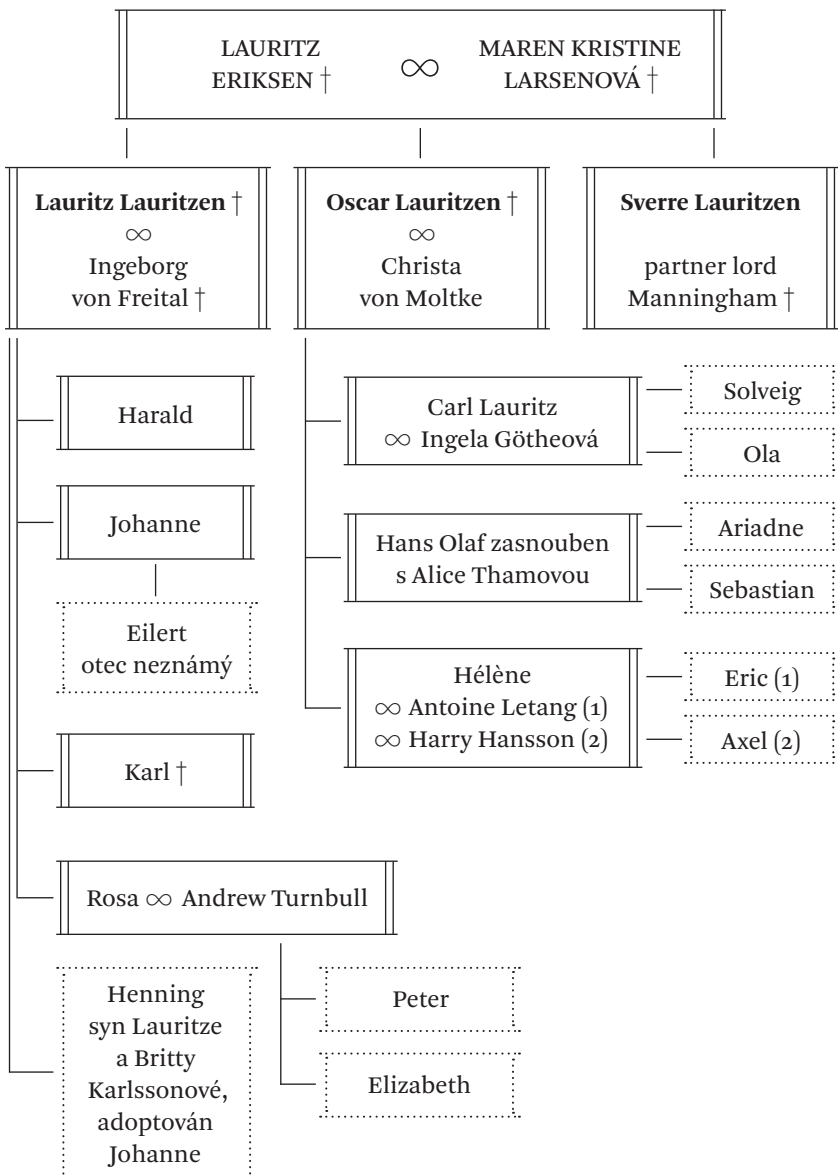
ISBN 978-80-7577-772-0 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-773-7 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-774-4 (Formát MobiPocket)

RODOKMEN

Rok 1968

I / Když byl Vietnam nade vše a v Paříži kvetly tisíce květin

ŘEKLI NÁM, ABYCHOM šli v řadách po šesti. Měli pro to jasný politický důvod, ostatně jako téměř pro všechno. A sice aby to soudruzi, kteří budou demonstranty počítat, měli jednodušší. Policie obvykle náš počet odhadovala podivně skrblicky. Když nás byly tři tisíce nebo víc, jako tento den na počátku léta, ohlásila buržoaznímu tisku, že nás byly dva tisíce, což novináři ještě zaokrouhlili dolů, takže ze tří tisíc na ulicích se v novinových sloupcích stalo pár set.

Ten den měl Eric kromě práce za psacím stolem jediný úkol, a to projít v šestistupu po Strandvägen k americké ambasádě a nechat se započítat. Byl to skromný příspěvek k boji proti americkému imperialismu, ale lepší než nedělat nic.

Přísně vzato se mohl od průvodu odpojit hned poté, co u Djurgårdsbronu minuli sčítající soudruhy, a jít domů pěšky, nebo dokonce jet taxíkem, aby ušetřil čas. Několik týdnů bude muset psát nejméně deset hodin denně, aby byl do letního slunovratu hotový.

Vytrátit se po sčítání a vrátit se k psacímu stroji mu připadalo racionální, avšak nemorální. Jako malý podvod, ale přesto podvod.

Asi půlhodinu pak postál v davu před ambasádou u dlouhých policejních kordonů a občas si zakřičel s ostatními hesla „USA pryč z Vietnamu“ a „Tage skáče, jak Lyndon píská“. Tím považoval svou povinnost za splněnou a začal si razit cestu davem domů k čekajícímu psacímu stolu. Všiml si, že policistů je hodně, ale nejsou vybaveni bílými helmami a štíty.

To byl pokrok, drobné vítězství v boji proti americkému imperialismu. Nikdo si nezíská podporu lidu rvačkami s policií. Dva jeho soudruzi ze Socialistických právníků se účastnili vyjednávání

o ukončení násilí. Dělalí prostředníky mezi policejním ředitelstvím ve Stockholmu a zástupci DFFG — Spojených skupin pro Národní frontu osvobození jižního Vietnamu.

Eric se jednání měl také účastnit, hlavně proto, že to byl od počátku jeho nápad, jenže on neměl čas. Musel složit státnice a zároveň do slunovratu dopsat rukopis románu. Na tom stavěl veškeré další plány. Přesto na tuhle demonstraci nemohl nejít. Nechat se započítat bylo to nejmenší, co mohl udělat.

Spolu s ním odcházelo hodně dalších lidí, zvláště soudruzi a soudružky s kočárky, děti se nejspíš také počítaly jako účastníci. Demonstranti se vraceli domů po Strandvägen, což je nejkonzervativnější buržoazní část Stockholmu, a mísili se s měšťany na nedělní procházce, jako by vůbec nebyli nepřátelé, ačkoli oblečení jasně ukazovalo, kdo je kdo. Džíny, afghánský kožich a podomáčku upletená peruánská kukla, možná bolivijská, to Eric nevěděl přesně, značily demonstranta, zvláště pak v kombinaci s dřeváky. Gabardénové kalhoty, tvíd nebo loden a hnědé vycházkové boty zase znamenaly buržousta, jednoho z těch, co postávali na strandvängenských balkónech a pokřikovali „Bombardujte Hanoj!“ na řady demonstrantů, kteří pod nimi proudili k americké ambasádě.

Muž, který Erica vzal za rameno, když kolem něj procházel, měl na sobě právě tvídové sako, anglické vycházkové boty, a dokonce kravatu. Erica proto okamžitě napadlo, že se s ním ten člověk chce prát.

Ale pak si na klopě jeho saka všiml odznáčku Vietkongu a vzápětí si uvědomil, že je to jeho bratranec Henning. Neviděli se několik let, v rodinném sporu se nacházeli na opačných stranách barikády, a čistě teoreticky se tedy měli nenávidět.

Když opadlo počáteční překvapení, dali se do smíchu a objali se, pěkně mužně, buržoazně a s hlasitým poplácáváním po zádech.

„To bych do tebe neřekl,“ vyhrkl Henning a ukázal na odznáček Vietkongu na Ericově hnědé bundě.

„Já do tebe taky ne,“ opáčil Eric a oba se dali znovu do smíchu.

„Tohle musíme oslavit, jdeme na pivo!“ řekl Henning.

Nedalo se tomu vyhnout, ať už na Ericově psacím stole pobouřeně křičelo práce, kolik chtělo. Dlouholeté vzájemné nepřátelství odvál smích nad odznáčky Vietkongu. A oba naopak přepadla zvědavost.

Henning prohlásil, že nedaleko odsud zná dobrou hospodu, vlastně je tam přímo štamgast, a tak zabočili do Grevgatan, rovnou do modrého pravičáckého srdce města.

Hospoda se jmenovala Tudor Arms a dobrá polovina hostů mluvila anglicky, Henning si objednal *a pint of bitter* perfektně znějící angličtinou, a když se potom drahého bratrance ptal, co si dá on, byl tak v ráži, že to učinil taktéž anglicky. Eric odpověděl, že to samé, ať je to, co je to.

Sedli si na lavici potaženou látkou se vzorem skotské kostky, pozvedli sklenice, napili se a znovu se rozesmáli.

„Well,“ řekl Henning, „kdo začne?“

„Ty,“ odpověděl Eric. „Než přejdeme k Vietnamu, pověz, kdo teď vlastně jsi a co vůbec děláš?“

„Čerstvě dostudovaný civilní inženýr z Královské technické univerzity, poručík v záloze, zrovna jsem dostal práci u jedné britské firmy v Kodani. Svobodný, ale mám v Dánsku svoji *kæreste*, jmenuje se Mette, je zdravotní sestra, ale teď studuje medicínu. A ty?“

„No to zírám. U jaké zbraně jsi sloužil?“

„U ženistů.“

„Copak může poručík demonstrovat proti americkému imperialismu?“

„V uniformě určitě ne. A co ty?“

„Asi za týden dva dělám státnice na právech, stálou přítelkyni nemám, jen řádku nevydařených vztahů. A na vojnu jít odmítám.“

„Co? Ty jsi pacifista! Vždyť podporuješ Vietkong?“

„To jo. Ale já odmítám jít na francouzskou vojnu. Rok po maturitě, když všichni ostatní narukovali, jsem se zapsal na univerzitu v Montpellier. Tam se mi líbilo. Než mě povolali k... švédsky se tomu říká myslím odvod. Byl jsem tak hloupý, že jsem vypověděl

zcela po pravdě, jakými jazyky mluvím a co dělám za sporty, takže mě vybrali na několikaletou službu u speciálních útvarů, které Francouzi posílají do válek v koloniích. Příště budou válčit pravděpodobně v Čadu nebo v Mali, kde si místní obyvatelstvo usmyslelo, že napodobí Alžířany. Chápeš asi, do jaké jsem se dostal situace.“

„Takže jsi utekl domů do Švédska?“

„Jo, v tu chvíli můj francouzský život skončil. Dokonce jsem přestal i kouřit. Když nemáš gauloisky, stejně to nemá cenu. Ale pacifista pochopitelně nejsem. Zrovna teď se do Švédska valí američtí dezertéři a my jim pomáháme, ty jim pomáháš, já jim pomáhám. Švédsko přece z ‚humanitárních důvodů‘ přijímalo i francouzské dezertéry z války v Alžírsku. Což jsem tak trochu i já.“

Oba se odmlčeli. Chvíli pili beze slov.

„Splácíš studentskou půjčku?“ zeptal se Henning, když už měli skoro dopito.

„Ne, ani öre. A ty?“

„Taký ne. Koukám, že sis tedy studia zaplatil dědictvím, o které nás ostatní okradli. Já jsem každé léto pracoval na pilách tam u nás. Tvrdá práce, ale dobře placená, zvlášť pro studenta.“

Rozhovor opět utichl. Henning vstal a šel pro další pivo. Když se vrátil se sklenicemi a oba si připili, položil Eric ruce na stůl a roztáhl prsty.

„Co vidíš?“ zeptal se.

Henning si ruce prohlížel se vzrůstajícím překvapením, přesně jak Eric předpokládal.

„Polámané nehty, záděry, zažraná špína, zahojené ranky,“ řekl. „Za tohle by tě u stolu, když jsme byli malí, nepochválili. Cos, proboha, dělal?“

„Přístavního dělníka,“ odpověděl Eric. „Nejspíš to není tak aristokratické jako pracovat na pile, navíc v Ådalenu. A s tím dědictvím jsi to špatně pochopil, podfoukli nás všechny, ale to probereme jindy. Každopádně díky práci nemám žádné dluhy. Nejsme my takhle náhodou příbuzní?“

Henning důrazně pokýval hlavou a zvedl sklenici.

„Člověk se nikdy nemá zadlužit,“ zacitoval. „Gentleman pečuje o svou garderobu, zejména pak o boty. Ke služebnictvu se chováme vždy s respektem, tedy ne že bych nějaké měl, no vlastně jako dítě jo, ale v tom jsem nevinně. Muž pouští dámu do dveří jako první, no ty vole, my fááákt budem příbuzný!“

Konec věty pronesl schválně se silným norrlandským přízvukem. Usmáli se na sebe a znovu se napili.

„Ale tu ránu zezadu ti teda neodpustím,“ prohodil Henning jakoby žertem, ale žertem to nebylo.

No jo no, rána zezadu. Tehdy se zdálo, že ta chvíle rozhodne o jejich životě, ale nakonec všechno dopadlo jinak. Finanční následky dávno pominuly. Ale ponížení zjevně ne.

Eric tušil, že by celou věc měl přejít mlčením, ale nedokázal to.

„Kristepane, bylo mi deset,“ řekl. „Ty a Peter jste byli větší a silnější, tak co jsem měl dělat? Co bys dělal ty na mém místě, poslušně bys vyčkával, až ti starší bratřenci namlátí?“

Henning ucouvl a odmítavě mávl levou rukou.

„Kašleme na to, na zdraví!“ pronesl.

Najednou k jejich stolu přišli dva Američani zhruba v jejich věku, možná o pár let mladší, a začali jim nadávat kvůli odznáčkům Vietkongu. Chtěli jít ven a tam si to vyřídit ručně. Henning je odbyl za necelé dvě minuty, a ještě je nechal z hospody vyhodit skotským barmanem.

Nešlo ani tolik o to, co řekl, jako spíš jak to řekl, zejména o výslovnost a tón. Eric měl dojem, že bratranec prohodil něco jako: „Pokud vás, páni mariňáci, poněkud frustruje, že svou chrabrost musíte projevovat ve stockholmské nálevně místo v řadách US Marines, které právě teď vedou ofenzívu na staré císařské město Hue, musím coby důstojník švédské armády připustit, že to do jisté míry chápou. Nepochybně se však shodneme na tom, že vaši nadřazení z ambasády by pro váš nápad vzít zavděk stockholmskými ulicemi namísto vietnamských bojišť měli méně pochopení.“

Zničující proslov, formulovaný sice velmi zdvořile, ale přesto nadměru urážlivý, zvláště pak s tou dokonalou výslovností, která si bezpochyby zasloužila označení Queen's English.

„Kde ses, sakra, naučil takhle mluvit?“ zeptal se Eric poté, co těm dvěma Američanům diskrétně, ale rozhodně ukázali dveře.

„Jeden ročník gymnázia jsem odchodil v Edinburghu a na prázdniny jsem jezdil do Scotmoor Abbey,“ odpověděl Henning, jako by to byla naprostá samozřejmost.

„K tetě Rose, Peterovi, Elizabeth a strýčku Andrewovi?“

„Of course. Ale pro mě nejsou ‚strýček a teta‘, jak dobře víš.“

Eric se nad tím musel zamyslet.

„Teta Rosa je tvoje nevlastní sestra a Peter... ty jsi strýc Petera a Elizabeth. A Andrew Turnbull je tím pádem tvůj švagr?“

„Right. Pokud bychom to brali formálně, tak ano. A nasával jsem především Andrewovu angličtinu. Když člověk mluví jako on, bývá ve Spojeném království přijímán velmi dobře. Jak jsi na tom s angličtinou ty?“

„Řekl bych, že slušně ovládám školskou angličtinu, tobě se ani zdaleka neblížím. Kupodivu mám prý spíš francouzský přízvuk než švédský. Můj druhý jazyk je francouzština a německy asi umím taky líp než anglicky.“

„Chápu,“ řekl Henning švédsky, ale znělo to zase jako přezíravá Queen's English — *I see* — a chtěl tím vyjádřit zhruba to, že je to škoda.

Rozhovor uvízl ve slepé uličce. Dál to nešlo, aniž by zabředli do dlouhých hovorů o tom, co se jim přihodilo v dětství, když se rodina rozhádala, a dokonce spolu přestala slavit Vánoce.

Ale utéct od tohoto tématu se také dost dobře nedalo. Rozhodně ne teď, když se potkali na demonstraci proti válce ve Vietnamu, a jen těžko se mohli považovat za nepřátele kvůli něčemu, co se přihodilo, když byli ještě děti. Oni na tom přece nenesli žádnou vinu. Eric tak docela nemohl ani za tu ránu zezadu, ačkoli se jim oběma vryla hluboko do paměti.

„Hele,“ řekl Eric, „já mám teď do slunovratu strašně moc práce. A povědět si všechno, co o sobě chceme vědět, by nám zabralo týden. Jenže to teď prostě nejde. Musíme to vzít *peu à peu*. Pořád bydlíš na Norr Mälarstrand?“

„Jo, a ty na Sveavägen v bývalém Johannině bytě?“

„Přesně tak. Pojdme tedy buď k tobě, nebo ke mně a já ti cestou budu vyprávět o té ‚ráně zezadu‘ a o všem, co se stalo pak. A příště bude řada na tobě, souhlasíš?“

Vyšli zpátky na Strandvägen a pomalým tempem zamířili ke Kungsholmenu.

V rodině se tradovalo, že prastrýc Lauritz zemřel na jaře roku čtyřicet pět na zlomené srdce. To když nezvratně vyšla najevo pravda o jeho milovaném Německu. V zájmu spravedlnosti je nutno poznamenat, že Hitlerovo Německo bylo docela jiné než země, v níž bratři Lauritzenové dospěli v muže, stali se inženýry a kde také našli lásku a oženili se s dvěma přítelkyněmi z Drážďan. Stejně na tom byl i strýc Sverre, ačkoli ten se z pochopitelných důvodů neoženil. Jenže být germanofilem nebo za něj být okolím považován by po válce samozřejmě byla těžká koule na noze.

Prastrýc Lauritz ale zemřel, podle rodinné verze na zlomené srdce, podle úmrtního listu na zápal plic, a nemusely ho tedy trápit ani zločiny nacismu, ani ruiny jeho rodiny.

No, ne tak docela ruiny, ne úplně. Ale je pravda, že nemovitosti v Berlíně a Drážďanech tvořily více než devadesát procent rodinného majetku.

Nejenže drážďanské centrum zpustošil „Bomber“ Harris a jiní hrdinní angličtí letci ve chvíli, kdy už byla válka vyhraná. Tím se prý Churchill osobně pomstil za Coventry, povídalo se. Ale navíc se trosky Drážďan ocitly po válce na území budoucí NDR. Na místě nejkrásnějšího baroka Evropy vyrostly nejohavnější baráky Evropy a kromě toho byly veškeré pozemky v centru znárodněny. Totéž postihlo i většinu nemovitostí v Berlíně. Co k tomu dodat. Stejně

je šílené, že soukromé osoby kdysi mohly vlastnit celá historická centra měst.

Švédská projektantská firma Lauritzen & Co z toho vyšla v podstatě nedotčená, podobně jako její dceřině společnosti, a její hodnota činila několik miliónů. V tehdejších penězích.

Z toho pramenily dva velké, ale neviditelné problémy. Prvním bylo zaryté přesvědčení starých pánů o vlastní nesmrtelnosti. Druhým pak, částečně vycházejícím z toho prvního, absence jakéhokoli právního uspořádání. Oba bratři odešli náhle a nezanechali po sobě žádnou poslední vůli. Prastrýc Lauritz zemřel na zápal plic, jelikož si lehl k otevřenému oknu, ačkoli byl silně nachlazený. To se dá považovat jedině za sebevraždu v návalu spontánního zoufalství nad zveřejněnými snímky z Buchenwaldu a Dachau.

Dědeček Oscar si zcela zbytečně přivodil malárii a i on zemřel nejmíň o deset let dřív, než bylo nutné. A v tu chvíli ona slavná rána zezadu jaksí pozbyla významu.

Ono se to mělo takhle. Dědeček Oscar měl starosti s následníkem, jako by skutečně byl norským vikinským náčelníkem, jak se o tom v rodině, přinejmenším mezi dospělými, žertovalo.

Koho měl vybrat za svého nástupce? Po jeho starším bratru Lauritzovi nikdo nezbyl. Strýc Karl zemřel na palubě vybuchlého torpédoborce v Hårsfjärdenu, kde se během druhé světové války udála největší sabotážní akce ve Švédsku. Strýc Harald byl mrtvý nebo pohřešovaný, a navíc byl SS sturmbannführer, takže se nepočítal hned ze dvou důvodů. Johanne a Rosa byly ženy.

Vlastní syny Oscar nepovažoval za vhodné kandidáty na budoucího ředitele firmy a dalo by se říct, že jeho úsudek se po letech potvrdil. Kromě nich měl už jen dceru Héléne, která z přirozených důvodů nepřipadala v úvahu.

Zbývali čtyři malí chlapci z následující generace. Musel to být jeden z nás.

A teď se tedy dostáváme k té takzvané ráně zezadu.

Stalo se to na Vánoce roku padesát čtyři. Dva z nás si to zjevně dobře pamatují, Peter a Eilert na to nejspíš zapomněli.

Dědeček Oscar se rozhodl, že si ty čtyři hochy prověří. Nikdo nemohl tušit, jaké má úmysly, když nás ke konci večera, už po nadílce, kdy děti správně měly jít spát, odvedl do pánského pokoje, kde jsme si za normálních okolností nesměli hrát, položil na područku koženého křesla lesklou dvoukorunu a poručil nám, ať se o ni popereme.

Jeden z nás, shodou okolností budoucí důstojník u ženistů, byl největší a nejsilnější a nemělo pro něj být obtížné dvoukorunu získat. A druhý z nás, shodou okolností budoucí právník, mu ze zoufalství jednu natáhl a skončilo to ošklivě, služebnictvo pak z pánského pokoje vyneslo dva kluky celé od krve, matky plakaly a spílaly nám. Patriarcha nepohnul ani brvou, jen přikázal, aby s ním Eric od toho dne každé ráno o sedmé snídal ve výklenku.

Zde u jídelního stolu měl budoucí ředitel firmy načerpat veškerá moudra potřebná k úspěchu v kapitalistickém světě, kde přežije jen nejsilnější. Nebo tak nějak to bylo zamýšleno.

Do života si však žák odnesl jen dvě zvláště zdůrazňovaná ponaučení. Že vajíčko se musí vždy dekapitovat na tlustším konci a že inženýrská studia jsou velmi nejistou cestou k získání vedoucí pozice, protože v budoucnosti bude moc nad výrobou spočívat v rukou ekonomů, nikoli techniků.

O mnoho víc už těch moudrostí nebylo. Dědeček Oscar chtěl ještě naposledy vidět Afriku, vydal se na dlouhou cestu do Tanganiky a s sebou vzal i malého korunního prince spolu se svým mladším synem malířem.

Cesta byla dobrodružná a sama o sobě by si zasloužila delší líčení, ale ne teď. Dědeček Oscar se domníval, že je imunní vůči malárii, přeskočme proč, neboť i to by bylo nadlouho. Jenže imunní nebyl.

A tím se dostáváme k právníčině a k důvodu, proč se rodina rozhádala a její jednotlivé části si pořídily vlastní chaty ve stockholmských šérech a začaly slavit Vánoce i letní slunovrat odděleně.

Dědeček Oscar totiž podobně jako jeho starší bratr Lauritz neplánoval umřít, a tudíž po sobě ani on nezanechal závět.

Následné spory o dědictví mezi tetami Johanne a Rosou na jedné straně a matkou Héléne a strýci Carlem Lauritzem a Hansem Olafem na straně druhé a do toho ještě vnitřní tahanice mezi třemi posledně jmenovanými se protáhly na dlouhých deset let.

Nezvítil nikdo. Prohráli všichni, až na advokáty, a někteří na tom pořádně zbohatli. Firmu Lauritzen & Co naporcovali a prodávali ji, kde se dalo, za ceny, které sami stanovili. Mezi kupci byli i oni, ale to vyšlo najevo až po letech. Takhle také vznikla jedna z dnes nejváženějších advokátních kanceláří ve Švédsku. Takže zhruba stejná písnička jako po Kreugerově krachu.

Po deseti letech vyplácení honorářů zbývalo už jen pár nemovitostí ve Stockholmu, ta advokátská smečka nakonec neměla žaludek na to, aby vyhodila všechny na dlažbu. Většina z nás pořád bydlela ve vlastním.

„Takže tohle je příběh té rány zezadu, ve stručnosti.“

„No to je hnus.“

„To mi povídej.“

Mezitím došli na Norr Mälarstrand, kousek za náměstím Kungsholmstorg, kde bydlel Henning a kam Eric nevkročil od dětství. V nezvykle teplém letním počasí se potili, Henning si hodil tvídové sako přes rameno, Eric si nesl bundu pod paží.

Na Henningovi bylo vidět, že ho příběh zasáhl. Závěr byl jasný: tuto verzi v životě neslyšel. Jenže tak už to při dědických sporech bývá. Rozhádané strany si vytvoří vlastní, zcela odlišné reality a za jediný platný pramen práva považují svou morální představu o tom, jak by to mělo být. Tato naprosto běžná lidská slabost je pak základním předpokladem pro gaunerské obohacování advokátů.

Je zvláštní, že i teta Johanne se v tomto příběhu zachovala stejně nesoudně jako všichni ostatní. Přitom tak inteligentní žena. Obhájila doktorát s disertační prací v němčině, byla jednou z předních švédských literárních kritiček a za války byla důstojnicí výzvědné služby. Ve většině krizových situací by se zachovala chladně logicky. Jenže kam vstoupí dědictví, tam se loučí rozum, jak neustále opakoval docent Livrell, který nás měl na občanské právo.

„Ani tě nezvu nahoru, měl bys pracovat,“ řekl Henning.
„Fajn, vážně už musím zpátky k psacímu stolu. Ale teď aspoň víme, že se zase brzy uvidíme.“
„Určitě, zaručeně. Ale nejdřív musíš dodělat státnice?“
„Jo.“
„A co budeš dělat pak?“
„Advokáta.“
„Cože!?“
„No jasně!“
„Navzdory tomu, cos mi tu teď vylíčil?“
„Právě proto. Řekněme, že by dědeček Oscar měl rozum a taky bral léky proti malárii, které cpal mně a strýci Hansi Olafovi, a tudíž by se dosud těšil dobrému zdraví. A dejme tomu, že by zemřel letos na podzim v úctyhodném věku.“
„No?“
„To by si pak ta advokátská sebranka mohla o všech svých fintách, lépe řečeno krádežích a podvodech, nechat zdát.“
„Copak ty nejsi proti dědictví?“
„Jistěže ano. S výjimkou letních chat, konfirmačních šperků a podobně. A ještě mnohem víc jsem proti všem přerucovačům zákonů.“
Henning kývl, rozhodil rukama a otočil se ke dveřím.
„Tak se uvidíme,“ prohodil přes rameno. „Příští týden tě zvou na večeři.“

Dveře se za ním zavřely.

Eric vykročil po bulváru zpátky k radnici. Svítlo ostré slunce, po nebi plulo pár chumáčů bavlny, voda v Riddarfjärdenu se třpytila a po ulicích se potloukala hrstka lidí, kterým jako by byl stav světa úplně lhostejný.

Eric promarnil tři hodiny práce.

Bude si to muset vynahradit rychlou večeří, dá si v bistru klobásu a u psacího stolu pak kávu a ritalin. Do slunovratu prostě musí být hotový.

Ano, musí. Zatímco studenti v Paříži stojí na barikádách, doslova na barikádách, a pět miliónů francouzských dělníků stávkuje

na jejich podporu. Tam by teď měl být, projevovat solidaritu s nepokoji. To, že Francie uzavřela hranice před každým Evropanem, kterého považovala za radikálního studenta mířícího právě na zmíněné barikády — tuto politickou orientaci zjišťovali pohraniční četníci podle délky vlasů —, se jeho netýkalo. Dlouhé vlasy sice měl, ale kromě toho měl taky francouzský pas. Četníci ho tedy na hranicích nemohli zastavit jako všechny německé, nizozemské a belgické studenty.

Místo sezení u stolu by měl být tam a něco dělat.

Taky měl být před pár týdnů v Båstadu, kde jeho soudruzi překazili tenisový zápas s Rhodesií, zemí apartheidu. Socialističtí právníci tam vyslali dva zástupce, i když měli jet tři. On je zradil a radši seděl u psacího stolu.

Zápas se každopádně nekonal, on se těžko hraje tenis mezi vodními děly a mokřými policajty, kteří po kurtu nahánějí neméně mokré demonstranty.

Triumf to byl možná poněkud upocený, a rozhodně dost krátkodechý, protože zápas se pak hrál znovu o pár dní později a ve vši diskrétnosti kousek od Nice, v bezpečné vzdálenosti od pařížských protestů. Švédsko vyhrálo čtyři jedna. Švédský tenisový svaz to prezentoval jako dvojnásobné vítězství: zvítězila i demokracie, protože sport je apolitický a neuhne před hordami komunistů, kteří do něj hulákají jako opice.

To opakoval každý. Nejen pravice, ale i starší generace sociálních demokratů. Kdo se zastával „chudáků černochů“, jak předseda pravice nazýval oběti apartheidu, anebo hůř, kdo byl proti válce ve Vietnamu, byl komunista a „zřekl se příslušnosti k demokratické společnosti“. Politici rádi používali podobně starodávné výrazy, když strkali hlavu do písku před nepřístojnostmi, které se děly po světě. Téměř na den přesně dva měsíce před „båstadskými bouřemi“, jak to nazýval tisk, byl odhalen masakr v Song My.

Úkol v Song My byl oficiálně označen jako „search and destroy“. To byl eufemismus pro taktiku, kdy Američani v jižním Vietnamu posílali mariňáky od vesnice k vesnici v oblastech, kde byli obyva-